

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 41/2018 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 48/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym. Lakialoite laiksi lukiolain muuttamisesta
- Lakialoite LA 37/2016 vp Anna Kontula vas. Lakialoite laeiksi perusopetuslain 13 §:n ja lukiolain 9 §:n muuttamisesta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Matti Sillanmäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Petri Lehikoinen, Opetushallitus
- koulutuskysymysten asiantuntija Camilla Grundström, Svenska Finlands folkting
- pääsihteeri Markus Österlund, Svenska Finlands folkting
- arviointiasiantuntija Marita Härmälä, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- professori, johtaja Jouni Välijärvi, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
- pääsihteeri Tiina Tähkä, Ylioppilastutkintolautakunta
- rehtori Samuli Laitinen, Kuopion Lyseon lukio
- rehtori Saana Ruotsala, Mattlidens gymnasium
- rehtori Pekka Leino, Mynämäen lukio
- erityisasiantuntija Kyösti Värri, Suomen Kuntaliitto
- lukiokoulutuksen johtaja Jorma Suonio, Tampereen kaupunki
- lukiokoulutuksen palvelualuejohtaja Esko Heikkonen, Turun kaupunki
- toiminnanjohtaja Petri Lempinen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- toiminnanjohtaja Sarianna Reinikainen, Erilaisten oppijoiden liitto
- ordförande Bicca Olin, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

- puheenjohtaja, historian ja yhteiskuntaopin lehtori Eero Kitunen, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry
- rehtori Mauri Ronimus, Iltakoulujen Liitto IKLO r.y.
- hallituksen varajäsen Pia Hoivassilta, Koulukuraattorit ry
- tutkimusjohtaja Sinikka Aapola-Kari, Nuorisotutkimusseura ry
- erityisasiantuntija Olavi Arra, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- puheenjohtaja, rehtori Jussi Sutinen, Pro Lukio ry
- puheenjohtaja Alvar Euro, Suomen Lukiolaisten Liitto
- varapuheenjohtaja Mikael Lehtonen, Suomen Lukiolaisten Liitto
- puheenjohtaja Jukka O. Mattila, Suomen Lähilukioyhdistys
- puheenjohtaja Armi Nurmi, Suomen opinto-ohjaajat ry
- puheenjohtaja Annarilla Ahtola, Suomen Psykologiliitto ry
- varapuheenjohtaja Kimmo Laitinen, Suomen Rehtorit ry
- toiminnanjohtaja Ulla Siimes, Suomen Vanhempainliitto ry
- rehtori Liisa Laakso, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- varapuheenjohtaja Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry
- puheenjohtaja Aki Holopainen, Yksityiskoulujen Liitto ry
- tulevaisuuden tutkija Risto Linturi
- tutkijatohtori Najat Ouakrim-Soivio

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Helsingin yliopisto
- Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Aineenopettajaliitto AOL ry
- Akava ry
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Koulujen Musiikinopettajat ry
- Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry
- Sivistystyönantajat ry
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Kansanopistoyhdistys ry
- Suomen kesäyliopistot ry.
- Suomen opinto-ohjaajat ry
- Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Vapaa Sivistystyö ry

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

- Vapaa-ajattelijain liitto ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki. Laki ja sen nojalla annettava valtioneuvoston asetus korvaisivat voimassa olevan lukiolain ja -asetuksen. Esitys liittyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen toimintasuunnitelman mukaiseen lukiokoulutuksen uudistukseen.

Ehdotetulla lailla uudistettaisiin lukiokoulutuksen rakennetta. Tavoitteena on edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä ja opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Lukiokoulutus olisi edelleen kolmi-vuotinen koulutus, jota järjestettäisiin erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytettäisiin kurssien sijaan opintopisteitä. Opintojen rakenteesta ja laajuuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaan nähden, mutta koulutuksen järjestäjä päättäisi pääosin minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään.

Ehdotetun lain tavoitteena on edistää lukiolaisten hyvinvointia, tukea opiskelijoita heidän opinnoissaan sekä sujuvoittaa siirtymistä jatko-opintoihin. Opiskelijalla olisi oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Ohjausta annettaisiin myös opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päätymässä tai jotka ovat eroamassa, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin oppimisen tuesta lukiokoulutuksessa. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, olisi oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisesta säädettäisiin laissa.

Ehdotetussa laissa vahvistettaisiin lisäksi lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista olisi järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Opetus olisi lisäksi järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Lisäksi muutettaisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia. Ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovuttaisiin ja koulutuksen järjestäjille säädettäisiin velvollisuus järjestää kokeet myös uusijoille ja tutkinnon täydentäjille. Voimassa olevaan lukiolakiin sisältyvät ylioppilastutkintoa ja ylioppilastutkintolautakuntaa koskevat säännökset siirrettäisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettaisiin ehdotetuista laeista koulutuksen järjestäjille aiheutuvien uusien kustannusten korvaamiseksi. Kunnan omarahoitusosuutta

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

lukiokoulutuksen käyttökustannuksista pienennettäisiin ja lukiokoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin tehtäisiin siirtymävaiheessa tarvittavat lisäykset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2019. Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettaisiin vuosien 2019—2020 aikana ja niiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otettaisiin käyttöön syksyllä 2021 alkavassa lukiokoulutuksessa.

Lakialoitteet

Eduskunnalle on annettu kaksi asiaan liittyvää lakialoitetta. Toisessa aloitteessa (LA 48/2015 vp) esitetään lukiolain 7 §:n muuttamista siten, että erillisten uskontojen ja elämäkatsomustiedon opetuksen sijasta järjestetään kaikille opiskelijoille yhteisenä oppiaineena uskonto- ja katsomustietoa. Toisessa lakialoitteessa (LA 37/2016 vp) esitetään perusopetuslain (628/1998) 13 §:n ja lukiolain (629/1998) 9 §:n muuttamista siten, että vapaus valita joko elämäkatsomustiedon tai uskonnon opetus koskee jokaista oppilasta uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä riippumatta.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Lukiolain uudistamisen tavoitteena on vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle ja lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulumuotona. Tavoitteen saavuttamisen keinoina ovat mm. entistä yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, opiskelijoiden tukeminen ja ohjaus oppimisprosessien aikana, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakoulu yhteistyö. Opintojen järjestämisen ja suorittamisen perusyksiköksi esitetään nykyisen kurssin sijasta opintopistettä. Valiokunta painottaa, että uudistukselle tulee turvata riittävät resurssit.

Hallituksen esitys on valmisteltu hyvin ja siinä on tehty tiiviistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa mm. Uusi lukio -kiertueiden yhteydessä. Uudistuksen seurantaryhmä työskentelee vuoden 2018 loppuun saakka. Valiokunta toteaa, että esitystapa sai laajaa kiitosta asiantuntijakuulemisessa. Kentän ja asiantuntijoiden näkemysten huomioon ottaminen tuo tärkeää lisäarvoa koulutuksen lainsäädännön kehittämiseen.

Sivistysvaliokunta katsoo, että lukiokoulutuksen lainsäädännön uudistaminen vastaamaan entistä paremmin nykyisiä ja tulevia tarpeita on erittäin tärkeää. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lukiokoulutuksen tehtävä

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että lukio on jatkossakin yleissivistävä oppilaitos, jossa eri oppiaineita opiskellaan monipuolisesti ja laajasti. Tämä edistää parhaiten lukio-opiskelijoiden maa-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

ilmankuvan rakentumista ja heidän kykyään tehdä tulevaisuuttaan koskevia valintoja. Yleissivistykseen kuuluu niin humanistis-yhteiskunnallisiin kuin matemaattis-luonnontieteellisiin ja taideaineisiin liittyvien tietojen ja taitojen hallinta. Lukiokoulutukseen tulee sisältyä opiskelijan jatko-opintojen ja kansalaisvalmiuksien sekä demokratian ja oikeusvaltion kannalta keskeisiä taitoja. Näihin kuuluvat esimerkiksi tiedonhaku, olennaisen tiedon erottaminen epäolennaisesta, erilaisten näkemysten ja kokonaisuuksien hahmottaminen, medialukutaito sekä kriittinen ajattelu. Tärkeää on myös ihmisen ymmärtämisen ja ajattelun taidot. Ne ovat taitoja, jotka eivät vanhene. Lukiokoulutusta kehitettäessä on hyvä tunnistaa se osana koulutuksen jatkumoa. Se on jatko perusopetuksen oppimäärälle ja muodostaa pohjan lukiokoulutuksen jälkeisiin opintoihin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaikille lukiota käyville nuorille tulee taata yhtäläiset mahdollisuudet opiskella monipuolisesti ja riittävän laajasti eri oppiaineita, jotta heillä on edellytykset löytää niiden joukosta jatko-opintojen kannalta itselleen tarpeellisimmat ja kiinnostavimmat. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että heille taataan mahdollisuus riittävään lähiopetukseen kaikissa oppiaineissa lukion koosta ja sijainnista riippumatta. Valiokunta viittaa myös hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa (VNS 1/2018 vp) tekemään päätökseen myöntää oppimateriaalilisää pienituloisten perheiden alle 20-vuotiaille opiskelijoille. Tämä nuorten yhdenvertaisuutta parantava taloudellinen tuki koskee sekä lukio- että ammatillisen koulutuksen opiskelijoita.

Tärkeää on myös mahdollistaa nuorten lukiokoulutukseen osallistuminen kotoa käsin turvaamalla lukiokoulutuksen saavutettavuus koko maan kattavalla lukioverkostolla. Monipuolinen järjestäjäkenttä (kunnat, valtio ja yksityiset järjestäjät) on toiminut hyvin, ja sen säilyttäminen on perusteltua.

Valiokunta kiinnittää huomiota lukion yhteisölliseen ulottuvuuteen, johon on myös uuden lain puitteissa syytä kiinnittää huomiota. Valiokunta viittaa nuorisobarometrin tuloksiin, joissa merkittävänä tekijänä motivaation ja kouluviihtyvyyden kannalta todetaan koulu yhteisö.

Opetuksen rakenne ja mitoitus

Esityksen tavoitteena on uudistaa lukioiden opetusta siten, että se edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä, vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonnetta ja edistää myös oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laajalajaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet ovat edelleen erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuun koulutukseen. Samoin aineopiskelun mahdollisuus säilyy. Lakiehdotuksella vahvistetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yritysosaamistaan. Valiokunta katsoo, että edellä todetut valinnat opetuksen kehittämiseksi ovat erinomaiset.

Lukion oppimäärään kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena ehdotetaan kurssien sijasta opintopisteitä, joilla opintojaksot pisteytetään niiden työmäärän mukaan. Nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus olisi 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus 88 opintopistettä. Opintopistejärjestelmään siirtyminen yhdessä oppiainerajat ylittävien opintokokonaisuuksien mahdollistamisen kanssa antaa koulutuksen järjestäjälle nykyistä enemmän vapauksia ja sen myötä myös vastuuta opetuksen suunnitteluun. Valio-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

kunta kannattaa ratkaisua. Se vahvistaa lukioiden mahdollisuuksia opetuksen kehittämiseen ja joustavoittaa opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin korkeakouluun. Valiokunta toteaa, että uudistuksen toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota siihen, että järjestäjäkohtaiset ratkaisut eivät muodostu ongelmaksi lukiosta toiseen siirryttäessä tai etäopetuksen toteuttamiselle eivätkä kavenna valinnaisten opintojen suorittamismahdollisuuksia.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lukiokoulutukseen ehdotettu opintopistejärjestelmä poikkeaa korkeakoulujen ECTS-opintopistejärjestelmästä ja ammatillisen koulutuksen osaamispistejärjestelmästä. Valiokunta tunnistaa sen, että eri järjestelmien yhteismitattomuudessa on omat haasteensa koulutusjärjestelmämme eri tutkintojen vertailukelpoisuuden kannalta, mutta hallituksen esityksen perusteluihin viitaten toteaa, että opintopistejärjestelmään siirtyminen sinänsä on perusteltua, koska lukiokoulutuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on antaa opiskelijalle valmiudet siirtyä korkea-asteen opintoihin. Opintopistejärjestelmä lähentää lukiokoulutusta ja korkeakoulutusta ja helpottaa korkeakouluopintojen hyväksi lukemista lukion oppimäärään. Vaikka esitetty opintopistejärjestelmä ei ole yhteismitallinen muiden vastaavien järjestelmien kanssa, se on hyvä alku opintopistejärjestelmään siirtymiseksi. Valiokunta toteaa, että lukioista saatavien kokemusten kerryttyä on mahdollista arvioida siirtymistä lähemmäksi korkeakoulujen opintopistejärjestelmää.

Opetuksen sisältö

Lukio-opetuksen sisältöihin ei esitetä muutoksia. Valiokunta pitää ratkaisua perusteltuna ottaen huomioon mm. se, että lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet on vastikään uusittu. Lisäksi syksyllä 2016 käynnistyi lukion tuntijakokeilu, jonka tarkoituksena on hankkia kokemuksia nykyistä suuremman opiskelijakohtaisen valinnaisuuden mahdollistamisesta sekä sen toimivuudesta ja vaikutuksista. Samassa yhteydessä Opetushallitus käynnisti valtakunnallisen lukioiden kehittämisverkoston, jonka tavoitteena on erityisesti kehittää ja uudistaa lukioiden pedagogiikkaa, opiskeluympäristöjä ja toimintakulttuuria.

Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että uudistuksessa ei esitetä muutoksia lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen sisältöön, vaikka maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla on tarvetta saada nykyistä enemmän tukea. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös vieraskielisillä on tosiasialliset mahdollisuudet lukiokoulutukseen, ja toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetaan valmistavan koulutuksen säilyttämistä osana lukiolain mukaista koulutusta. Sen tarkoitus on tarvittaessa antaa vieraskieliselle opiskelijalle lukiokoulutukseen siirtymisen edellyttämät kielelliset ja muut lukiokoulutuksen edellyttämät valmiudet. Lukiolakiin ehdotettu opiskelijoiden nykyistä vahvempi yksilöllinen tuki koskee myös maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita.

Valiokunta pitää hyvänä, että asiantuntijakuulemisessa esille tuotua ns. virkamiesruotsin tai -suomen suorittamista osana lukio-opintoja selvitetään. Asiaa kokeillaan parhaillaan osana Opetushallituksen rahoittamaa ja innovatiivisiin oppimisympäristöihin liittyvää hanketta.

Lukiodiplomit

Lukiodiplomien sääntely esitetään nostettavan asetuksesta lain tasolle. Valiokunta pitää hyvänä, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa myös aineissa, jotka eivät sisälly ylioppi-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

laskirjoituksiin. Hallituksen esityksen mukaan lukiodiplomien suorittamisen mahdollisuus esitetään taito- ja taideaineita laajemmaksi: niiden tarkoituksena on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa kiinnostuneisuuttaan ja perehtyneisyytään eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa sekä kykyään tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn ja opinnoissa omaksutun tiedon soveltamiseen.

Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, ja diplomin suorittamisen ohjeet, arviointikriteerit ja todistuksen sisällön antaa Opetushallitus. Näin varmistetaan valtakunnallisesti yhdenvertaiset käytännöt. Lukiodiplomien antaminen säilyy edelleen lakiehdotuksen mukaan vapaaehtoisena. Valiokunta kehottaa opetus- ja kulttuuriministeriötä selvittämään lukiodiplomien muuttamisen kaikkia koulutuksenjärjestäjiä velvoittavaksi.

Yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien kanssa

Hallituksen esityksellä vahvistetaan lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitetta korkeakoulujen kanssa. Tämä takaa kaikille opiskelijoille mahdollisuuden tutustua korkeakouluopintoihin ja suorittaa korkeakoulun kanssa yhteistyössä järjestetty opintojakso. Valiokunta pitää ehdotusta merkittävänä uudistuksena lukiokoulutuksen kehittämisessä. Ehdotettu uudistus tarjoaa mahdollisuuksia oppiainerajoja rikkoviin opintokokonaisuuksiin ja hyödyttää lukiodien ohella myös ammattikorkeakouluja ja yliopistoja. Ratkaisu tukee lukion keskeistä tehtävää korkeakouluopintoihin valmistavana koulutusväylänä. Konkreettinen opetusyhteistyö lukiodien ja korkeakoulujen välillä avaa uusia mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijoiden akateemisia taitoja ja tietoja korkeakouluopiskelusta sekä sujuvoittaa jatko-opintoihin siirtymistä. Se mahdollistaa myös lukiodien ja korkeakoulujen opetushenkilöstöjen vuorovaikutuksen.

Lukiodien ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä on jo tehty eri puolilla Suomea sekä isoissa että pienissä (alle 150 opiskelijaa) lukioissa. Tämä osoittaa yhteistyön tarpeellisuuden. Yli 30 pientä lukiota raportoi jo nyt pitkään jatkuneesta yhteistyöstä korkeakoulujen kanssa. Valiokunta toteaa, että saaduista kokemuksista syntyneitä onnistuneita käytäntöjä on hyvä jakaa yhteistyön aloittamisessa ja kehittämisessä hyödynnettäväksi. Yhteistyön tekemistä voidaan kehittää myös kamppusmallilla, johon voitaisiin ottaa mukaan myös muita toimijoita, kuten yrityksiä.

Valiokunta kiinnittää huomiota hallituksen esityksessäkin tunnistettuun yhteistyön toteuttamisen ongelmaan, että kaikkialla missä on lukioita, ei ole korkeakoulua. Valiokunta painottaa, että on tärkeää huolehtia siitä, että yhteistyö mahdollistetaan myös sellaisille lukioille, joiden lähellä ei korkeakoulua ole. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi etä- ja monimuoto-opetusta hyödyntämällä. On myös huomattava, että lukiolakiin esitettyä vastaavaa nimenomaista yhteistyövelvollisuutta lukiokoulutuksen järjestäjän kanssa ei ole ammattikorkeakoululaissa (932/2014) ja yliopistolaissa (558/2009). Lainsäädännön yksipuolisen velvoitteen korjaamiseksi on tärkeää, että yhteistyön tekemisen edellytykset turvataan opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulossopimuksissa.

Valiokunta pitää erinomaisena, että yhteistyön toteuttamisen varmistamiseksi on opetus- ja kulttuuriministeriössä ryhdytty tukitoimien suunnitteluun. Hallituksen esityksessä todettu lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen yhteistyön kehittämisen työryhmä on asetettu toimikaudeksi 15.5.2018—31.12.2018 (opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 21.5.2018). Opetusministeri San-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

ni Grahn-Laasosen asettaman työryhmän tehtävänä on selvittää ja kuvata lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyön nykytilaa ja erilaisia toimintamalleja, määritellä yhteistyön tavoitteita sekä tehdä ehdotuksia yhteistyön kehittämiseksi ja valtakunnallisiksi toimintamalleiksi. Toimintamalleissa huomioidaan koulutuksen järjestäjien erilaiset mahdollisuudet yhteistyöhön, erityisesti niiden koulutuksen järjestäjien osalta, joiden lähellä ei ole korkeakoulua. Valiokunta katsoo, että selvitystyössä on hyvä ottaa huomioon myös avoin korkeakouluopetus, sillä se on myös hyvä yhteistyön väylä. Em. tiedotteen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa lisäksi toisen ryhmän valmistelemaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen välistä yhteistyötä. Valiokunta pitää tätä erittäin tarpeellisena.

Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille huoli siitä, että lukiokoulutuksen lakisääteisinä yhteistyötahoina korostuvat korkeakoulut, vaikka luontevia ja tärkeitä yhteistyötahoja on useita muitakin. Yhteistyö ammatillisen koulutuksen kanssa on säännösehdoituksessa (8 §) nimenomaisesti mainittu, ja valiokunta toteaa, että lukioiden ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö on tärkeää jatkosakin. Lukiokoulutuksessa voidaan tehdä yhteistyötä myös esimerkiksi vapaan sivistystyön, kuten kesäyliopistojen, ja taiteen perusopetuksen järjestäjien kanssa. Valiokunta painottaa, että vaikka lukiolakiesityksen yhteistyötä koskevassa pykälässä ei kaikkia mahdollisia koulutusta järjestäviä tahoja mainita, yhteistyön tekemisen velvollisuus niiden kanssa sisältyy säännöksessä olevaan ilmaisuun muun koulutuksen järjestäjän kanssa. Valiokunta korostaa, että säännöksessä ei ole suljettu yhteistyön tekemisen ulkopuolelle mitään koulutuksen järjestäjää, vaan päinvastoin se mahdollistaa sen, että lukiot voivat tehdä yhteistyötä eri koulutusta järjestävien tahojen kanssa paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden mukaisesti. Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla vapaan sivistystyön oppilaitosten mainitsemista pykälässä.

Valiokunta kannattaa ehdotusta, että lukiokoulutuksen järjestäjä veloitetaan tekemään yhteistyötä myös työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. On hyvä, että lukion opiskelijat ja opetushenkilöstö saavat tuntumaa työelämään ja siinä tapahtuviin muutoksiin.

Opiskelun tuki

Hallituksen esityksessä on opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen nostettu uudistuksen yhdeksi tavoitteeksi. Se on tarpeen, koska lukiolaisten uupuminen ja tuen tarve ovat kasvaneet. Valiokunta korostaa, että oppimisen riittävä tuki ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ovat perusedellytyksiä tehokkaalle oppimiselle ja laajemmin hyvälle oppimisympäristölle. Lukiolaisten ohjaustarpeet kasvavat muun muassa ylioppilastutkinnon roolin vahvistuessa korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Valiokunta korostaa, että ohjaus on koko koulu yhteisön velvollisuus ja osa jokaisen opettajan tehtävää opinto-ohjaajan ohella. Lukiolaiset arvostavat opettajiensa henkilökohtaisia kokemuksia ja perusteluja omalle alanvalinnalleen. Näiden vaikutus jatko-opintoja koskevassa ohjauksessa on suurempaa kuin esimerkiksi yleiset korkeakoulujen opintoalueiden kuvaukset.

Hyvinvoinnin edistämisen saavuttamiseksi lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opintojen sujuvuuden tukemista ehdotetaan tehostettavan useilla toimenpiteillä, jotka ovat osin nykyisiä toimia vahvistavia ja osin uusia tukimuotoja.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Opiskelijan ohjaus. Ehdotuksen mukaan opiskelijalla on entistä laajemmat oikeudet henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen. Ohjausta annetaan jatkossa opiskelijalle sekä lukio-opintojen suorittamiseksi että jatko-opintoihin tai työelämään hakeutumiseksi ja lisäksi opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseksi on päättymässä. Lisäksi vaille jatko-opiskelupaikkaa jääneillä on oikeus saada ohjausta opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitteluun vuoden ajan oppimäärän suorittamisesta lukien. Opiskelijalle annettavan tuen lisäksi opintojen sujuvoittamiseen tähdätään myös opiskelijan omalla opintosuunnitelmalla. Se laaditaan opintojen alussa ja päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä oppilaitoksen henkilöstön tuella. Valiokunta pitää ehdotuksia erittäin tarpeellisina. Ohjauksen eri muodot ja opintojen henkilökohtainen suunnitelmallisuus antavat monipuoliset ja tehokkaat välineet opintojen suorittamisen tueksi.

Ohjausvelvollisuuden ulottaminen lukion päättäneisiin kehittää opiskelijoiden tukemista hyvään suuntaan. Valiokunta toteaa, että lukiolain ehdotettu sääntely ei ole identtinen ammatillisista koulutusta koskevan lainsäädännön kanssa, ja pitää tärkeänä, että eroavuudet riittävän tuen saamisesta selvitetään koulutusten erilaisuus huomioon ottaen ja lainsäädännön muuttamisen tarve arvioidaan näiltä osin.

Valiokunta painottaa, että opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaamiseen tulee varata riittävät henkilöstöresurssit. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että ruotsinkielisiä päteviä opinto-ohjaajia ei ole riittävästi. Tähän koulutustarpeeseen tulee vastata, jotta lain tavoitteisiin päästään. Valiokunta korostaa, että on tärkeää varmistaa opintojen aikaisen ja jälkiohjauksen tosiasiallinen saaminen huolehtimalla siitä, että pätevää henkilökuntaa ohjausta antamaan on riittävästi sekä suomen että ruotsin kielellä.

Oppimisen tuki. Valiokunta pitää erittäin kannatettavana oppimisen tuen tuomista osaksi lukio-opiskelijan lakisääteisiä oikeuksia (28 §). Sen tarkoituksena on tukea opiskelijaa, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Oppimisvaikeudet ovat moninaiset, ja tarvittavat tuen muodot vaihtelevat yksilöiden välillä. Valiokunta pitää hyvänä ja opiskelijoiden yhdenvertaisuutta lisäävänä tekijänä sitä, että tuen saaminen ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta lääkärinlausuntoa, vaikkakaan estettä sen esittämiselle ei ole. Tuen tarve on usein mahdollista tunnistaa ilman lääkärin konsultaatiota, joten sen edellyttäminen ei ole resurssien järkevän käytön kannalta perusteltua.

Oppimisen tuen pykälää koskien valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille tarve lisätä tuen saamisen edellytyksiin vamma ja maininta yhdenvertaisuuslain kohtuullisista mukautuksista. Valiokunta korostaa, että ehdotetun lukiolain tukitoimia koskevien säännösten mukaiset palvelut tulee turvata kaikille opiskelijoille yhdenvertaisin perustein. Hallituksen esityksen pykälämuotoilulla ei rajata vammaisia opiskelijoita oppimisen tuen ulkopuolelle. Kohtuullisista mukautuksista säädetään yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) lukiokoulutuksen järjestäjää velvoittavasti, eikä niistä ole tarpeen erikseen olla säännöstä lukiolaissa. Säännösehdotus on kirjoitettu syyneutraalisti, mikä tuodaan esille myös pykälän perusteluissa. Tukea on oikeus saada riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Tukea oppimiseensa voivat tarvita esimerkiksi luki- ja kirjoitushäiriöistä kärsivät opiskelijat, sairauden tai vamman vuoksi erilaisista oppimisvaikeuksista kärsivät opiskelijat tai opiskelijat, joiden hankala perhe- tai muu elämäntilanne heijastuu opinnoissa oppimisvaikeuksina. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että lukiolaki-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

esityksen 28 §:n 3 momentissa on viittaussäännös opiskelun edellyttämistä avustajapalveluista, erityisistä apuvälineistä ja muista palveluista, jonka mukaan ko. palvelut määräytyvät niitä koskevan lainsäädännön perusteella.

Asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että lakiehdotuksessa ei ole päätöksentekoa ja muutoksenhakuun koskevia säännöksiä erityisen tuen järjestämistä koskien. Valiokunnan asiasta saaman selvityksen mukaan opetus, ohjaus ja oppimisen tuki muodostavat kokonaisuuden, jonka toteuttaminen määritellään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa ja toteutettaisiin opetussuunnitelman mukaisesti. Näiden toteuttaminen on siten koulutuksen järjestäjän tosiasiallista hallintotoimintaa. Ehdotetun lukiolain mukainen oppimisen tuki rinnastuu tässä mielessä perusopetuksen yleiseen tai tehostettuun tukeen, josta ei ole nimenomaisesti säädetty muutoksenhakuoikeutta. Perusopetuksen erityinen tuki poikkeaa ehdotetusta lukiossa annettavasta tuesta siten, että siihen sisältyy usein myös oppisisältöjen yksilöllistämistä tai mukauttamista, joka lukiossa ei tule kysymykseen. Lukion erityisopetus on aina osa-aikaista. Se ei korvaa aineenopetusta, vaan tukee sitä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että opetuksen ja opiskelun digitalisoitumisen vaikutuksia oppimiseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin ei vielä juuri tunneta. Oppimisvaikeuksia omaavien opiskelijoiden kohdalla vaikutukset voivat olla monen suuntaisia ja yllättäviä. Valiokunta pitää tärkeänä, että digitalisoitumisen vaikutuksia oppimiseen seurataan ja tutkitaan ja saadun tutkimustiedon perusteella varmistetaan, ettei se aiheuta uudenlaista uhkaa opiskelijoiden yhdenvertaisuudelle ja lisää opintoista syrjäytymisen riskiä.

Asiantuntijakuulemisessa esitettiin huoli sähköisten palvelujen saavutettavuudesta vammaisten opiskelijoiden osalta. Valiokunta toteaa, että eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta (HE 60/2018 vp). Ehdotettavalla lailla pyritään muun muassa parantamaan yhteiskunnan erityisryhmien edellytyksiä selvittää omatoimisesti julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytöstä.

Kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen sekä turvallinen opiskeluympäristö

Hallituksen esityksessä kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota kiusaamisen estämiseen. Tämä on erittäin tärkeää. Kiusaaminen kohdistuu usein erityisesti sellaisiin nuoriin, joilla on muutenkin haasteita elämässään ja koulunkäynnissään. Valiokunta korostaa koulutuksen järjestäjän velvollisuutta taata turvallinen opiskeluympäristö ja sen vahvistamista lukiolaisissa (40 §). Kuten muualtakin, myös lukioista tulee kitkeä kiusaaminen, syrjintä ja rasismi.

Jokaisen lukion ilmapiiriin tulee olla avoin, turvallinen ja välittävä. Kouluterveyskyselyn (2015) mukaan 85 % kiusaamista kohdanneista lukiolaisista kokee, että koulun aikuiset eivät puutu kiusaamiseen. Ehdotettu lukiolaki velvoittaa koulutuksen järjestäjää suojaamaan opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Myös opiskelijoihin ehdotetaan kohdistettavan velvollisuus (30 §) käyttäytyä muita kiusaamatta ja välttää toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Valiokunta pitää näitä kannatettavina esityksinä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Valiokunta toteaa, että turvallisen opiskeluympäristön luomisessa tulee kiinnittää huomiota nuorten opiskelijoiden kannalta keskeiseen oppimisen ja kehityksen ympäristöön, opiskelijaryhmään. Tämä ei hallituksen esityksessä juurikaan tule esille, vaikkakin esityksen turvallista opiskeluympäristöä koskeva säännös (40 §), myös yhdessä opiskelijan vaikutusmahdollisuuksia ja opiskelijakuntaa koskevan säännöksen (33 §) kanssa, pitää sen sisällään. Valiokunta korostaa yhteisöllisyyden näkökulman esille tuomista oppilaitoksen suunnitelmissa, järjestyssäännöissä, pedagogisissa ratkaisuisissa ja toiminnassa yleisemminkin. Nuorten yleinen tyytyväisyys elämäänsä on yhteydessä kokemukseen olla kouluyhteisön jäsen.

Sivistysvaliokunta on edellyttänyt kiusaamisen nollatoleranssia koskevien vaikuttavien ja tehokaiden toimien sekä selkeiden prosessien luomista kouluihin ja oppilaitoksiin eri yhteyksissä (mm. SiVL 3/2018 vp). Sivistysvaliokunta on ottanut käsittelyyn edustaja Elovaaran ym. lakialoitteen laiksi perusopetuslain 6 §:n muuttamisesta (LA 81/2016 vp). Lakialoitteessa käsitellään kiusaamisen ehkäisemistä perusopetuksessa. Valiokunta on lähettänyt lakialoitteen sekä siitä saamansa lausunnot opetus- ja kulttuuriministeriölle, sillä se piti erittäin tärkeänä, että lakialoitteeseen sisältyvät ehdotukset käsitellään ministeriön asettamassa työryhmässä, joka selvitti uusia lainsäädännöllisiä keinoja puuttua kiusaamiseen (Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella. Loppuraportti, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:16). Sivistysvaliokunta odottaa opetus- ja kulttuuriministeriöltä selvitystä niistä lainsäädännöllisistä ja muista toimenpiteistä, joihin ministeriön arvion mukaan on työryhmän selvitys ja lakialoite huomioon ottaen syytä ryhtyä kiusaamisen ehkäisemiseksi ja koulurauhan takaamiseksi. Valiokunta jatkaa asian käsittelyä ministeriön vastauksen saatuaan.

Sivistysvaliokunta toteaa, että Opetushallituksen verkkosivuilla on Opetustoimen turvallisuusopas, joka on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien, opiskelijoiden ja muiden tahojen käyttöön. Siinä käsitellään oppilaitoksen turvallisuuden luomista ja lakisääteisiä velvollisuuksia useista eri näkökulmista tukimateriaaleineen ja verkkosivulinkkeineen.

Opiskelijan arviointi

Esityksen mukaan opiskelijan arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin.

Opiskelijan arviointia koskevassa pykälässä on säännökset opintojakson aikaisesta arvioinnista. Arvioinnin toteuttamisesta ja siihen kuuluvasta palautteen antamisesta päätetään opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteissa määrätyn mukaisesti. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että arviointitutkijat ovat osoittaneet, että arviointi ei ole yhdenvertaista opintojen päättövaiheessa. Valiokunta kiinnittää huomiota opiskelijoiden arvioinnin yhdenvertaisuuden turvaamiseen, mikä tulee ottaa huomioon myös opiskelijoiden arviointia koskevia alemman asteisia normeja valmisteltaessa. Valiokunta toteaa, että opiskelijoiden arvioinnin valtakunnallista yhdenvertaisuutta turvaa se, että opintojaksojen arviointi ja päättöarviointi tehdään samojen valtakunnallisesti määriteltyjen periaatteiden mukaisesti kaikissa lukioissa. Perussäännökset arvioinnista sisältyvät ehdotettuun lakiin, ja laissa olevan valtuutussäännöksen mukaan Opetushallitus

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

antaa arvioinnista määräyksiä opetussuunnitelman perusteissa, kuten nykyisinkin. Tarkemmat arviointimenetelmät olisivat koulutuksen järjestäjän päätettävissä nykyiseen tapaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että opiskelija-arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan omien mahdollisuuksien tunnistamiseen. Opiskelijan arvioinnin tarkoitus ohjata ja kannustaa opiskelijaa yhdessä itsearvioinnin kanssa voisi olla osaltaan keino vaikuttaa lukiolaisten riittämättömyyden tunteen ja sen myötä koulu-uupumisen ennalta ehkäisemiseen. Edellä mainitut elementit tuovat arviointiin keinoja tunnistaa myös esimerkiksi vammaisen opiskelijan mahdollisuuksia, millä saattaa olla isojakin myönteisiä vaikutuksia opiskelijan itseluottamuksen kehittämisessä.

Koulutuksen laatu

Valiokunta pitää hyvänä sitä, että koulutuksen järjestäjän vastuuta järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan kehittamisestä sekä ulkoiseen arviointiin osallistumisesta on selkiytetty ja linjattu myös siten, että Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen lakisääteinen tehtävä ulkoisena arvioijana ja koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan tukijana on tuotu esiin. Hallituksen esitys kannustaa nykyistä vahvemmin lukiokoulutuksen systemaattisen laadunvarmistuksen ja laadunhallinnan kehittämiseen. Se on hyvin linjassa muiden koulutusasteiden käytäntöjen kanssa. Valiokunta toteaa, että opiskelijoiden osallisuutta koulutuksen kehittämisessä tulee vahvistaa edelleen. Valiokunta pitää harkinnan arvoisena opiskelijapalautejärjestelmän luomista. Se voisi toimia laadun kehittämisen tukena ja tarjota koulutuksen järjestäjille tietoa opiskelijoidensa mielipiteistä opetuksen järjestämisestä.

Ylioppilastutkinnon järjestäminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen ylioppilaskokeen arvosanaa saa yrittää korottaa rajoituksetta. Hylätyn kokeen saa suorittaa tutkinnon suorittamisen aikana kolme kertaa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan korkeakoulujen uudistuvat opiskelijavalinnat ja ylioppilastutkinnon painoarvon lisääminen valinnoissa edellyttävät, että ylioppilastutkinnon kokeita on mahdollista uusia nykyistä enemmän ja että uusimiseen on käytännön mahdollisuus ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen.

Uudistus on saanut valiokuntakuulemisessa sekä kannatusta että kritiikkiä. Rajoittamatonta uusimiskertaa pidettiin hyvänä ja välttämättömänä turvaamaan opiskelijan oikeusturvaa korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuessa. Uhkana on nähty mm. opiskelijoiden ylioppilaskokeisiin valmistautumiseen suhtautumisen heikkeneminen sekä uusijoiden määrän tuntuva lisääntyminen. Valiokunta tähdentää, että lakiehdotuksella lisätään opinto-ohjauksen määrää ja opintojen henkilökohtaista suunnittelua. Ammattimaisella opinto-ohjauksella voidaan vaikuttaa kokeiden uusimisten määrään, eikä uusimiskertojen määrä tule välttämättä lisääntymään kohtuuttomasti. Koska ylioppilastutkinnon arvosanoista ollaan luomassa keskeisin kriteeri korkeakoulujen opiskelijavalinnoille, ei opiskelijan mahdollisuuksia parantaa edellytyksiään päästä korkeakouluun kokeita uusimalla ole tarkoituksenmukaista rajata. Näin ollen valiokunta pitää esitystä perusteltuna, vaikka siitä mahdollisesti seuraa myös joitain lähinnä käytännöllisiä ongelmia, kuten tilojen ja laitteiden määrän riittävyys erityisesti suurissa kaupungeissa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valintakokeista korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa ei olla kokonaan luo-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

pumassa, ja kannattaa niiden säilyttämistä jatkossakin yhtenä väylänä jatko-opintoihin. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevin perustein lakiesitykseen muutosta, jolla erillisten kokeiden uusiminen rajoitetaan koskemaan koulutuksen järjestäjän omia opiskelijoita.

Uudistuksen toteuttaminen ja voimaantulo

Lukiolain uudistus edellyttää myös lakia alemman asteisten normien, kuten asetusten ja opetussuunnitelman perusteiden, uudistamista. Opetuksessa noudatettaisiin eräitä voimassa olevia säännöksiä ja nykyisen opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetussuunnitelmaa, kunnes Opetushallitus päättää ehdotetun lukiolain 12 §:n 1 momentin mukaisten opetussuunnitelmien perusteiden ja niiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien käyttöön otosta. Hallituksen esityksen mukaan Opetushallituksen tulee hyväksyä 12 §:n mukaiset opetussuunnitelman perusteet niin, että niiden mukaisesti laadittavat opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2021. Tarkoituksena on, että opetussuunnitelman perusteet uudistetaan vuosien 2019—2020 aikana siten, että koulutuksen järjestäjille jää kohtuullinen aika opetussuunnitelmien laatimiseen.

Hallituksen esityksen mukaista aikataulua on kannatettu ja toisaalta pidetty liian kireänä. Valiokunta katsoo, että uudistus on toteutettavissa esityksen mukaisessa aikataulussa, sillä opetussuunnitelman perusteiden uudistus on tässä yhteydessä enemmän rakenteellinen kuin sisällöllinen. Valiokunta tähdentää, että uudistuksen onnistuminen edellyttää oppilaitoksissa sitä tukevaa johtamista ja hyvää vuorovaikutusta oppilaitosyhteisössä opiskelijoiden ja henkilöstön kesken ja välillä.

Esitys lisää koulutuksen järjestäjien velvollisuuksia, mikä aiheuttaa uusia kustannuksia. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ehdotetaan muutoksia, joilla kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista pienennettäisiin ja lukiokoulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin tehtäisiin siirtymävaiheessa tarvittavat lisäykset. Hallituksen esityksessä kustannusvaikutuksia aiheutuu lähinnä opiskelijoiden ohjaamisen laadullisesta ja määrällisestä vahvistamisesta. Hallituksen esityksen kustannusvaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon se, että kaikki opiskelijat eivät tule käyttämään henkilökohtaista tai muuta ohjausta enempää kuin nykyisin, joten ohjauksen määrän on arvioitu lisääntyvän laskennallisesti 30 minuutilla lukuvuodessa opiskelijaa kohden, minkä mukaan koulutuksen järjestäjille aiheutuvat kustannukset olisivat arviolta 4,33 miljoonaa euroa vuodessa.

Lakialoitteet

Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä muutoksin. Valiokunta ehdottaa lakialoitteiden hylkäämistä, koska lukion oppimäärään kuuluvia oppiaineita ei esitetä muutettaviksi.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus

4 §. Koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset. Hallituksen esityksessä ehdotettava säännöksen otsikko "Koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset" ei kuvaa täysin pykälän sisältöä. Ehdotuksen mukaan pykälässä on säännökset myös mm. järjestämisluvan sisällyttä. Tämän vuoksi pykälän otsikko ehdotetaan muutettavan muotoon: "Koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen".

5 §. Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan selkeyden vuoksi tarkennettavan siten, että siitä ilmenee, että kyseessä on koulutuksen järjestäjän hakemus.

8 §. Yhteistyö ja koulutuksen hankkiminen. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että säännökseen lisätään näkyviin vapaa sivistystyö yhtenä lukiokoulutuksen järjestäjän yhteistyötahona.

25 §. Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta. Säännösehdotuksen 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta siten kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään. Ehdotuksen tarkoituksena on säilyttää nykytila ja säätää, että opiskelijalla on oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen. Ehdotettu säännös on tulkinvarainen, koska se voidaan ymmärtää myös niin, että se rajaa opiskelijan oikeutta opetukseen laajemmin kuin mitä sillä tarkoitetaan. Esimerkiksi opetuksen ajallisesta järjestämisestä ei päätetä opetussuunnitelmassa, vaan lähinnä opetussuunnitelmaan perustuvassa vuosittaisessa suunnitelmassa. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on tarkoituksenmukaista säätää opiskelijalle oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen nykyiseen tapaan.

58 §. Oikeus luovuttaa tietoja opiskelijaa koskevista asioista. Säännöksessä ehdotetaan säädettävän mm. oikeudesta luovuttaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia tietoja. Ehdotettua pykälää vastaavat säännökset on hallituksen esityksen (HE 164/2010 vp) käsittelyn yhteydessä lisätty tuolloin voimassa olleeseen ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998) sekä yliopistolakiin (558/2009) ja silloiseen ammattikorkeakoululakiin (351/2003).

Vastaavat säännökset sisältyvät ammattikorkeakoululakiin (932/2014) ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (531/2017). Perustuslakivaliokunnalla ei ollut kumpaakaan lakia koskevan esityksen käsittelyn yhteydessä huomautettavaa mainituista säännöksistä (PeVL 24/2014 vp ja PevL 22/2017 vp).

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä ei ole selvitetty EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (tietosuoja-asetus) 6 ja 9 artikloiden mukaisia henkilötietojen käsittelyperusteita. Henkilötietojen käsittely on lainmukaista vain, jos tietosuoja-asetuksessa säädetyt henkilötietojen käsittelyperusteet täyttyvät. Käsittelyperusteina tulevat kyseeseen ainakin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdat täydennettynä 9 artiklan 2 kohdan b, g ja h alakohdilla.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Ongelmallinen on säännöksen ensimmäisen momentin toisen kohdan säännös, jonka mukaan opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia tietoja on säännöksen tarkoittamissa tilanteissa oikeus antaa opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille. Kyseiset tiedot ovat salassapidettäviä tietoja. Valiokunta huomauttaa, että säännöstä tulee tarkentaa tietosuojasetuksen vaatimukset huomioon ottaen.

Ehdotetusta säännöksestä ilmenee tiedon luovuttamiseen liittyvä välttämättömyyshedellytys, mutta valiokunta katsoo, että sääntelyyn tarvitaan lisäksi suostumus täyttämään tietosuojasetuksen tarkoittama suojatoimi. Alaikäisen opiskelijan kohdalla suostumus opiskelijan ja huoltajan välillä ratkaistaan noudattaen sitä koskevaa lainsäädäntöä, esimerkiksi hallintolain (434/2003) 14 §:ää. Sen pääsäännön mukaan vajaanvaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa.

2. lakiehdotus

3 §. Kokeiden järjestäminen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pykälään lisätään uusi momentti, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet myös ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii tutkintoon sisältyvän kokeen tai täydentää tutkintoaan, sekä henkilölle, joka suorittaa erillisen kokeen. Esityksen muotoilu, jossa koulutuksen järjestäjien velvoitetta ottaa muita kuin sen omia opiskelijoita kokeeseen on rajattu koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiin, on tarkoituksenmukainen. Tämä turvaa ylioppilastutkinnon järjestelyjen laatua. Valiokunta toteaa, että koulutuksen järjestäjän velvollisuus järjestää erillisiä kokeita tulee rajata myös siten, että niitä järjestetään muille kuin koulutuksen järjestäjän omille opiskelijoille ainoastaan toimintaedellytysten salliessa. Näin vältetään kokeiden järjestämisessä koulutuksen järjestäjän kannalta mahdollisilta hankalilta tilanteilta, että erillisen kokeen suorittajia jollakin tutkintokerralla olisi poikkeuksellisen paljon. Erilliset kokeet eivät johda ylioppilastutkintoon, joten niiden suorittajilla ei ole sellaista tarvetta päästä suorittamaan kokeita, että lukiokoulutuksen järjestäjille olisi tarpeen säätää ehdoton velvollisuus järjestää erilliset kokeet. Tyypillisesti erillisten kokeiden suorittajat ovat aineopiskelijoita tai IB-tutkinnon ohella kokeita suorittavia henkilöitä.

Siirtymäsäännökset. Hallituksen esityksen 4 §:ää ehdotetaan muutettavan siten, että kurssit muutetaan opintopisteiksi. Säännös vaatii siirtymäsäännöksen, koska opintopisteet tulevat lukioissa käyttöön vasta, kun ehdotetun lukiolain mukaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön. Käytännössä 4 §:ää voidaan soveltaa vasta vuodesta 2022 alkaen.

Ylioppilaiskokeiden rajoituksettomasta uusimisesta esitetään säädettävän 6 a §:ssä. Lainmuutos on tarkoitettu tulevan voimaan 1. päivänä elokuuta 2019. Syksyn ylioppilaskirjoituksiin ilmoitetaan keväällä. Jotta uusijat voivat ilmoittautua syksyn 2019 ylioppilastutkintoon, tulee se mahdollistaa siirtymäsäännöksellä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 41/2018 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 41/2018 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 48/2015 vp ja LA 37/2016 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Lukiolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään yleissivistävästä lukiokoulutuksesta sekä maahanmuuttajille ja vieras-kielisille järjestettävästä lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta.

Lukiokoulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto. Ylioppilastutkinnosta säädetään erikseen ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005).

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

2 §

Lukiokoulutuksen tarkoitus

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa.

Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet lukiokoulutukseen siirtymistä varten.

2 luku

Koulutuksen järjestäminen

3 §

Koulutuksen järjestäjät

Tässä laissa tarkoitettun koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa. Lupa voidaan myöntää hakemuksesta kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää koulutusta varten.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa noudattaen, mitä 4—7 §:ssä säädetään.

4 §

*Koulutuksen järjestämishuvan **myöntäminen***

Koulutuksen järjestämishuvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on lupien myöntämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä varmistettava lukiokoulutuksen riittävä valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Valtioneuvoston asetuksella säädetään luvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä sekä hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

5 §

Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää **koulutuksen järjestäjän** hakemuksesta koulutuksen järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman 1 momentissa tarkoitettua hakemusta muuttaa tai peruuttaa luvan, jos koulutusta ei enää järjestetä, koulutus ei enää täytä 4 §:n 1 momentissa luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä tai koulutus järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus 2 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen kohtuullisessa ajassa ennen luvan muuttamista tai peruuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön on luvan peruuttamista koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, että lukiokoulutuksen riittävä saatavuus ei luvan peruuttamisen vuoksi vaarannu.

6 §

Erityinen koulutustehtävä

Erityisellä koulutustehtävällä tarkoitetaan opetusta, jossa olennaisessa määrin painotetaan yhtä tai useampaa oppiainetta tai opintokokonaisuutta, ja opetusta, joka tähtää ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavan kansainvälisen tutkinnon suorittamiseen. Erityiseen koulutustehtävään voi sisältyä velvoite huolehtia asianomaiseen opetukseen liittyvistä valtakunnallisista kehittämistehtävistä.

Erityisen koulutustehtävän mukaisessa opetuksessa voidaan, sen mukaan kuin 3 §:ssä tarkoitettussa luvassa määrätään, poiketa opetuksen sisältöä koskevista 11 §:n 1 momentin säännöksistä ja 11 §:n 4 momentin nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen säännöksistä sekä, jos mainituista säännöksistä poikkeaminen sitä edellyttää, Opetushallituksen 12 §:n 1 momentin nojalla päättämistä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista.

Erityisen koulutustehtävän myöntäminen edellyttää yleisen lukiokoulutuksen tarpeen lisäksi osaamisen syventämiseen ja opiskelumahdollisuuksien monipuolistamiseen liittyvää tarvetta järjestää 1 momentin mukaista opetusta. Lisäksi edellytetään, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset järjestää erityisen koulutustehtävän mukaista koulutusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin erityisen koulutustehtävän ja siihen mahdollisesti sisältyvän valtakunnallisen kehittämistehtävän myöntämisen edellytyksistä ja valtakunnallisen kehittämistehtävän sisällöstä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

7 §

Erityisen koulutustehtävän edellytysten täyttymisen seuraaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa erityisen koulutustehtävän ja siihen sisältyvän valtakunnallisen kehittämistehtävän edellytysten täyttymistä säännöllisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa erityisen koulutustehtävän ja siihen sisältyvän valtakunnallisen kehittämistehtävän, jos erityisen koulutustehtävän mukaista toimintaa ei enää järjestetä, se ei enää täytä 6 §:n 3 momentissa erityisen koulutustehtävän myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai sitä järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

8 §

Yhteistyö ja koulutuksen hankkiminen

Koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, vapaan sivistystyön oppilaitosten ja muun muiden koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Koulutuksen järjestäjä voi täydentää järjestämäänsä koulutusta hankkimalla tässä laissa tarkoitettua opetusta ja muita palveluja toiselta lukiokoulutuksen tai muun koulutuksen järjestäjältä, korkeakoululta, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä rekisteröidyltä yhteisöltä tai säätiöltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkima opetus ja palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

9 §

Tilauskoulutus

Koulutuksen järjestäjä, jonka 3 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyy lupa järjestää ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua International Baccalaureate -tutkintoon johtavaa koulutusta, saa järjestää Suomeen tuleville opiskelijoille kyseiseen tutkintoon johtavaa opetusta, jos koulutuksen tilaa ja rahoittaa toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Tilauskoulutusta ei saa järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaiseen, eikä heidän perheenjäsenilleen. Tilauskoulutusta ei myöskään saa järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä heidän perheenjäsenilleen. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauskoulutukseen osallistuvaan ei sovelleta 1 §:n 2 momenttia, 10 §:ää, 15 ja 16 §:ää, 19—22 §:ää, 28 §:n 3 momenttia, 32 §:n 1 momenttia eikä 34 §:n 2 momenttia.

Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää koulutuksen järjestäjän tämän lain perusteella antamaa muuta lukiokoulutusta.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Koulutuksen järjestäjän on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Maksun tulee kattaa myös 35 §:n mukaisista opintososiaalisista eduista aiheutuvat kustannukset. Koulutuksen järjestäjän on kohdennettava tilauskoulutuksesta saamansa tuotto omaan koulutustoimintaansa. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sijaintivaltionsa lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Tilauskoulutuksena järjestettävään opetukseen ei sovelleta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009).

Koulutuksen järjestäjä voi valita opiskelijaksi tilauskoulutukseen henkilön, jolla on riittävät edellytykset 1 momentissa tarkoitettujen opintojen suorittamiseen.

3 luku

Opetus

10 §

Oppimäärien tavoitteelliset suorittamisajat, mitoitus ja laajuus

Lukiokoulutus muodostaa oppimäärän, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on kolme vuotta. Lukiokoulutusta järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Nuorille tarkoitettuun oppimäärään kuuluvat opinnot mitoitetaan päätoimista opiskelua varten ja aikuisille tarkoitettuun oppimäärään kuuluvat opinnot sivutoimista opiskelua varten. Lukiokoulutukseen valmistava koulutus muodostaa oppimäärän, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on yksi vuosi.

Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Mitoituksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus 88 opintopistettä. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän laajuus on 50 opintopistettä.

11 §

Oppimäärän sisältö

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämäntutkimustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (*oppiaineryhmät*) sekä opinto-ohjausta. Taito- ja taideaineiden opinnot ovat kuitenkin vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan.

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (*lukiodiplomi*).

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä sisältää suomen tai ruotsin kielen ja tarvittaessa muiden kielten opintoja, muita lukiokoulutuksessa tarvittavia valmiuksia tuottavia

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

opintoja sekä opinto-ohjausta. Oppimäärä voi sisältää myös lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyviä opintoja.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tässä laissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista, oppiaineryhmiin kuuluvista oppiaineista, opintojen rakenteesta sekä 1—3 momentissa tarkoitettujen opintojen laajuuksista.

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä voi sisältää myös muita kuin valtioneuvoston asetuksella säädettyjä lukion tehtävään soveltuvia opintoja sen mukaan kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään. Opinnot ovat opiskelijalle valinnaisia.

12 §

Opetussuunnitelma

Opetushallitus määrää 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja temaattisia opintoja lukuun ottamatta (*opetussuunnitelman perusteet*). Opetussuunnitelman perusteet määrätään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuja lukiokoulutuksen oppimääriä ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärää varten.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelma, jossa päätetään opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tuen toteuttamisesta, opiskelijoille tarjottavista opintojaksoista ja niihin osallistumisen edellytyksenä olevista opintosuorituksista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuja lukiokoulutuksen oppimääriä ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärää varten sekä erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiokoulutusta ja perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettua perusopetusta varten voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla laatia yhteinen opetussuunnitelma.

13 §

Opintojen järjestäminen

Koulutuksen järjestäjä päättää tässä laissa tarkoitetun koulutuksen järjestämisestä ja järjestämistavoista 3 §:ssä tarkoitetussa luvassa määrätyin ehdoin.

Koulutuksen järjestäjän on järjestettävä oppimäärän mukainen opetus ja opintojen ohjaus siten, että lukiokoulutuksen oppimäärä on mahdollista suorittaa kolmessa vuodessa ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä yhdessä vuodessa. Koulutuksen järjestäjän on opintoja järjestäessään huolehdittava koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja siitä, että opiskelijan edellytykset oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen eivät vaarannu.

Oppimäärän mukainen opetus ja opintojen ohjaus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä koulutuksen järjestäjän muiden oppilaitosten, korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Oppimäärän mukainen opetus on järjestet-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

tävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia vuosittain opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma, jossa määrätään opetuksen yleisestä järjestämisestä, opetustunneista, työajoista, 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestäjän yhteistyöstä ja koulutuksen hankkimisesta, 25 §:n 1 momentissa tarkoitettua itsenäisestä opiskelusta sekä muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

14 §

Opetuskieli

Oppilaitoksen opetuskieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla lisäksi saame, romani tai viittomakieli taikka muu 3 §:ssä tarkoitettussa luvassa määrätty kieli.

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opetuksesta voidaan antaa myös muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla opetuskielellä, jos se ei vaaranna opiskelijan mahdollisuutta seurata opetusta ja suorittaa oppimäärä ja ylioppilastutkinto.

15 §

Äidinkielen opetus

Äidinkielenä opetetaan oppilaitoksen opetuskielen mukaisesti suomea tai ruotsia tai opiskelijan äidinkielen mukaisesti saamen kieltä.

Äidinkielenä voidaan opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä.

Äidinkielen opetuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Uskonnon ja elämäntiedon opetus

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan opiskelijoiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat opiskelijat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Opiskelija, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi halutessaan osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla opiskelijalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle opiskelijalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos opiskelijat sitä pyytävät.

Jos opiskelija kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, opiskelija päättää, minkä uskonnon opetukseen hän osallistuu.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle opiskelijalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla opiskelijalla, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan hänen pyynnöstään elämäkatsomustietoa. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja opiskelijoita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton opiskelija voi osallistua myös sellaiseen koulutuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka opiskelijan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

17 §

Opetuksen julkisuus

Tässä laissa tarkoitettu opetus on julkista. Opetuksen seuraamista voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

18 §

Kokeilu

Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi tarpeellinen kokeilu, jossa poiketaan 11 §:n 4 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä opintojen rakenteesta ja laajuudesta sekä 12 §:n 1 momentissa tarkoitetuista opetussuunnitelman perusteista, edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kokeilulupaa. Jos kokeilussa poiketaan vain opetussuunnitelman perusteista, kokeiluluvan myöntää Opetushallitus.

Kokeilulupa myönnetään koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Lupa kokeiluun voidaan myöntää sellaiselle koulutuksen järjestäjälle, jolla on edellytykset toteuttaa kokeilu sen tarkoituksella vastaavalla tavalla ja opetukseen liittyviä opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksia, oppilaitokset valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Opiskelijoita voidaan ottaa kokeilun mukaiseen opetukseen enintään kolmena peräkkäisenä vuonna.

Opetushallitus päättää kokeilussa noudatettavasta ohjelmasta.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

4 luku

Hakeutuminen oppilaitokseen ja opiskelijaksi ottaminen

19 §

Hakeutuminen oppilaitokseen ja hakumenettelyt

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen pyrkivällä on oikeus hakeutua haluamaansa oppilaitokseen.

Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen opiskelijavalinnassa voidaan käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksen järjestäjä päättää jatkuvasta hausta ja siihen liittyvistä hakuajoista ja -menettelyistä täytettäessä sellaisia opiskelupaikkoja, joita ei täydetä valtakunnallisilla hakumenettelyillä.

20 §

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijaksi ottamisesta oppilaitokseen päättää koulutuksen järjestäjä.

Opiskelija otetaan suorittamaan:

1) nuorille tai aikuisille tarkoitettua lukiokoulutuksen oppimäärää sekä ylioppilastutkintoa tai 6 §:ssä tarkoitettua erityisen koulutustehtävän mukaista ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavaa kansainvälistä tutkintoa;

2) yhden tai useamman lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opintoja (*ai-neopiskelija*); tai

3) lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärää.

Poiketen siitä, mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle kirjallisesti, jos opiskelijaksi ottamisessa käytetään 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin antaa opiskelijaksi ottamista koskeva hallintopäätös, jos hakija sitä kirjallisesti tai suullisesti pyytää 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

21 §

Opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Tämän lain mukaiseen koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän taikka sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin. Opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen. Poiketen siitä, mitä hallintolain 45 §:n 2 momentissa säädetään, opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tulee tällöin perustella.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että:

1) hakija on kotouttamisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettu maahanmuuttaja tai hänen äidinkiensä on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettussa väestötietojärjestelmässä muu kuin suomi, ruotsi tai saame;

2) hakijalla ei ole riittäviä kielellisiä valmiuksia suoriutua lukio-opinnoista suomen tai ruotsin kielellä;

3) hakijan tavoitteena on lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen valmistavan koulutuksen jälkeen; ja

4) hakija ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa.

22 §

Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa opiskelijaksi ottamisen perusteena käytetään hakijoiden aiempaa opintomenestystä ja hakutoiveita. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisesti järjestettävistä valinta- tai soveltuvuuskokeista ja muista lisänäytöistä. Valintaperusteista ja niiden painottamisesta opiskelijavalinnassa säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisen perusteista otettaessa opiskelijoita suorittamaan 6 §:ssä tarkoitettua erityisen koulutustehtävän mukaista ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavaa kansainvälistä tutkintoa ja siihen valmistavia opintoja, ellei 2 momentissa tarkoitettua opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa toisin säädetä.

Koulutuksen järjestäjä päättää aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen, yhden tai useamman lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opintoihin sekä lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen opiskelijaksi ottamisen perusteista. Alle 18-vuotias hakija voidaan ottaa suorittamaan aikuisille tarkoitettua lukiokoulutuksen oppimäärää ainoastaan hakijan terveydentilaan tai henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvästä perustellusta syystä. Perusteltu syy tulee yksilöidä opiskelijaksi ottamista koskevassa päätöksessä.

5 luku

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

23 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijan opiskeluoikeus alkaa koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana.

Opiskelijalla on oikeus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärä enintään neljässä vuodessa ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä enintään yhdessä vuodessa, jollei koulu-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

tuksen järjestäjä myönnä opiskelijalle sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi lisääntä opintojen loppuun saattamiseen.

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, jonka hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskeluoikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä.

Koulutuksen järjestäjä päättää lisääjän myöntämisestä ja opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä opiskelijan hakemuksesta.

24 §

Opiskeluoikeuden päätyminen

Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan 23 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa tai hänelle myönnettyssä lisääjassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisääntä opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. Opiskeluoikeutensa menettää myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.

Jos opiskelija itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan, hänen opiskeluoikeutensa päättyy siitä päivästä, jona ilmoitus saapuu koulutuksen järjestäjälle, tai opiskelijan ilmoittamana myöhemmänä ajankohtana.

Koulutuksen järjestäjä antaa opiskeluoikeuden päätyämisestä erillisen päätöksen.

25 §

Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta

Opiskelijalla on oikeus saada **opetussuunnitelman mukaista** opetusta, ~~siten kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään.~~ Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti.

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti 11 §:n 1 momentissa tarkoitettun opinto-ohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta.

Opiskelijalla, jonka opiskeluoikeus lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättyäissä tai joka on ilmoittanut eroamisestaan, on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa.

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella henkilöllä, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa oppimäärä on suoritettu.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

26 §

Henkilökohtainen opintosuunnitelma

Lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Suunnitelma laaditaan oppilaitoksen opetushenkilöstön tuella opintojen alussa ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

27 §

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa tämän lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettuihin 11 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen.

Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.

Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä.

28 §

Oppimisen tuki

Opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.

Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan oikeudesta opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin ja muihin palveluihin säädetään erikseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

29 §

Opiskelun poikkeava järjestäminen

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
- 3) se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä.

30 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan poissaoloa koskevista menettelyistä.

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Kurinpidosta säädetään 7 luvussa.

31 §

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Opetushallitus määrää kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä noudatettavista keskeisistä periaatteista 12 §:ssä tarkoitetuissa opetussuunnitelman perusteissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää 12 §:ssä tarkoitetussa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön toteuttamisesta.

32 §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollosta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013).

Opetushallitus määrää nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa järjestettävän opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista 12 §:ssä tar-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

koitetuissa opetussuunnitelman perusteissa. Opetushallitus valmistelee opiskelijahuoltoa koskevat määräykset yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Koulutuksen järjestäjä päättää 12 §:ssä tarkoitettussa opetussuunnitelmassa opiskelijahuollon toteuttamisesta. Opetussuunnitelma tulee laatia opiskelijahuoltoa koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

33 §

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän tässä laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä osallistua opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten valmisteluun.

Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voi olla myös yhteinen opiskelijakunta. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakunnat myös osaltaan valmistavat opiskelijoita aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset.

Koulutuksen järjestäjän tulee opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista.

Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

34 §

Opiskelijoilta perittävät maksut

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen kuuluva opetus ja ohjaus ovat opiskelijalle maksuttomia ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valinta- tai soveltuvuuskokeet hakijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Edellä 20 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettulta aineopiskelijalta ja 36 §:n 2 momentissa tarkoitetuista erityisen tutkinnon kokeista voidaan periä maksuja. Lisäksi ulkomailla järjestettävää opetuksesta ja yksityisen yhteisön tai säätiön opetus- ja kulttuuriministeriön määräämän erityisen koulutustehtävän perusteella muulla opetuskielillä kuin suomen, ruotsin, saamen, romani- tai viittomakielellä järjestämästä opetuksesta voidaan periä kohtuullisia maksuja.

Tässä laissa tarkoitettun koulutuksen julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaisissa (633/1982)

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen ja sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

35 §

Opintososiaaliset edut

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Koulutuksessa, joka on 4 §:n 2 momentin perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on lisäksi oikeus muuhun riittävään päivittäiseen ruokailuun.

Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

6 luku

Oppimäärän suorittaminen ja opiskelijan arviointi

36 §

Oppimäärän suorittaminen

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettua valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa.

Henkilö, jota ei ole otettu 20 §:ssä tarkoitetuksi opiskelijaksi, voi suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärän tai osan siitä kokeissa, joiden toimeenpanosta ja arvostelusta huolehtii tässä laissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä (*erityinen tutkinto*). Erityisen tutkinnon kokeisiin osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa niiden hankkimistavasta riippumatta vastaavat eri oppiaineissa aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

37 §

Opiskelijan arvioinnin perusteet

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. Arvioinnin toteuttamisesta ja siihen kuuluvasta palautteen antamisesta päätetään opetussuunnitelmassa.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavutaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot. Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. Edellä 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella.

Opiskelijan arvioinnissa käytettävistä arvosana-asteikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tarkempia määräyksiä opiskelijan arvioinnista sekä määrää suullisen kielitaidon kokeen käyttämisestä, sisällöstä ja arvioinnista.

38 §

Opiskelijan arvioinnista päättäminen

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

39 §

Todistukset

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus.

Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päätynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimäärästä ja muista opinnoista.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.

Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

7 luku

Turvallinen opiskeluympäristö

40 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä ja aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella.

Mitä 3 momentissa säädetään, ei koske aikuisten koulutukseen tarkoitettuja opetussuunnitelman perusteita eikä opetussuunnitelmia. Aikuisten koulutusta varten ei tarvitse myöskään hyväksyä järjestyssääntöjä eikä muita järjestysmääräyksiä.

41 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangeaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyt-
täytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää
oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoi-
hin nähden on perusteltua.

42 §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen 41 §:n 1 tai 4 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä on yksilöitävä toimenpitee-
seen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskeli-
jaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangaistuksen antamista on opiskeli-
jan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 41 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on
ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijainti-
kunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 41 §:n
1 ja 4 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä tulee antaa päätös ja 41 §:n 2 ja 3 momentissa tar-
koitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan pan-
na täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oi-
keus toisin päättää.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajan-
kohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta
päätetään.

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä sekä kirjallisen va-
roituksen antamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai
koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori. Rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää kor-
keintaan kolme kuukautta kestävästä oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta.

Edellä 41 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuo-
neesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta,
jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Mainitussa
lainkohdassa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä ti-
laisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen
epäämisestä päättää rehtori.

43 §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka kou-
lun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 41 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräys-
tä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei pois-
tu saatuaan tiedon 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opet-
tajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voi-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

daan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

44 §

Kurinpitomenettelyn suhde syyteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määrääjäksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

45 §

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 40 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekeväällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

46 §

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 40 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tässä pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

47 §

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 45 ja 46 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 45 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

48 §

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 45 §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

8 luku

Muutoksenhaku

49 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaisissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluaikeuden päättymistä;
- 3) suoritettujen opintojen hyväksi lukemista;
- 4) opiskelun poikkeavaa järjestämistä;
- 5) oikeutta saada uskonnon tai elämäntutkimustiedon opetusta.

50 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelijan erottamista asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 34 tai 35 §:ssä säädettyä etua tai oikeutta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Edellä 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

51 §

Muutoksenhakuaika

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista määräajaksi tai lopullisesti, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

ajaksi taikka 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa sekä oikaisuvaatimus 49 §:ssä tarkoitettussa asiassa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä pykälässä tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

52 §

Valituslupa

Jollei tässä laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

53 §

Muutoksenhaku opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen

Edellä 37 ja 38 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.

54 §

Valituskiellot

Muuhun 41 §:n nojalla tehtyyn kuin varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden pidättämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla.

55 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus ja aluehallintoviranomainen

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

9 luku

Erinäiset säännökset

56 §

Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin. Koulutuksen järjestäjän tulee julkistaa järjestämiensä arviointien keskeiset tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä koulutuksen arvioinnista ja sen kehittämisestä.

57 §

Henkilöstö

Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä.

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

58 §

Oikeus luovuttaa tietoja opiskelijaa koskevissa asioissa

Vastaanottajan tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

1) oppilaitoksen rehtorille ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;

2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;

3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;

4) poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuushan selvittämisestä, välittömän turvallisuushan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttaminen edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellyttää lisäksi opiskelijan suostumusta.

59 §

Tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

60 §

Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen

Tässä laissa tarkoitettussa toiminnassa syntyneisiin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

61 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitettua toimintaa varten myönnettävästä rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

Valtionavustusta voidaan myöntää myös investointihankkeisiin siten kuin valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään. Valtionapuviranomaisena investointihankkeissa on aluehallintovirasto.

10 luku

Voimaantulo

62 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan lukiolaki (629/1998), jäljempänä *kumottu laki*.

Tämän lain 4 lukua sovelletaan jo ennen lain voimaantuloa otettaessa opiskelijoita koulutukseen, joka alkaa tämän lain voimaan tultua.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Muulla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuun lakiin tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

63 §

Siirtymäsäännökset

Kumotun lain nojalla myönnetyt koulutuksen järjestämisluvat jäävät tämän lain voimaan tullessa voimaan ja kumotussa laissa tarkoitetut koulutuksen järjestäjät saavat jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuina koulutuksen järjestäjinä. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemusta muuttaa kumotun lain nojalla myönnettyt erityistä koulutus-tehtävää koskevat määräykset tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisiksi.

Kumotun lain 7, 10—11, 17, 17 a, 22—23 ja 27 §:ää, lukioasetuksen (810/1998) 1—4 ja 6—8 §:ää ja lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annettua valtioneuvoston asetusta (942/2014) sovelletaan ja kumotun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaan laadittua opetussuunnitelmaa noudatetaan, kunnes Opetushallitus päättää 12 §:n 1 momentin mukaisten opetussuunnitelmien perusteiden ja niiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee hyväksyä 12 §:n mukaiset opetussuunnitelman perusteet niin, että niiden mukaisesti laadittavat opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2021.

Tämän lain tultua voimaan ja ennen kuin tämän lain mukaiset opetussuunnitelmien perusteet ja niiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön, koulutuksen järjestäjä ottaa opiskelijan suorittamaan lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärää kumotun lain mukaisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien mukaisesti.

Kokeilut, joiden aloittamisesta on päätetty kumotun lain nojalla ennen tämän lain voimaantuloa, toteutetaan loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti.

Kumotun lain nojalla annetut ylioppilastutkintolautakunnan määräykset jäävät voimaan, kunnes ylioppilastutkintolautakunta toisin päättää.

64 §

Voimaan jäävät asetukset

Seuraavat asetukset jäävät edelleen voimaan myös siltä osin kuin ne on annettu kumotun lain nojalla:

- 1) opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998);
- 2) ylioppilastutkinnosta annettu valtioneuvoston asetus (915/2005);
- 3) koulutuksen arvioinnista annettu valtioneuvoston asetus (1061/2009);
- 4) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annettu valtioneuvoston asetus (294/2014);
- 5) eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annettu opetusministeriön asetus (1323/2001);
- 6) opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa annettu opetusministeriön asetus (856/2006);

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

7) ylioppilastutkintolautakunnan suoritteiden maksullisuudesta annettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetus (908/2010).

2.

Laki

ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 1 §, 2 §:n 3 momentti, 3 ja 4 §, 6 §:n 3 momentti, 8 §:n 2 momentti ja 12 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 280/2016 ja 3 § osaksi laissa 1229/2006, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a, 1 b, 4 a, 6 a ja 12 a § seuraavasti:

1 §

Ylioppilastutkinto

Lukiolaissa (/) tarkoitetun lukiokoulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto. Tutkinnon suorittanut opiskelija on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttanut lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyyden. Tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistuvia kutsutaan tässä laissa kokelaiksi.

Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi oppilaitoksen opetuskielen mukaisesti.

Ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin siten kuin korkeakouluja koskevassa lainsäädännössä säädetään.

1 a §

Ylioppilastutkintolautakunta

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan ylioppilastutkintolautakunnan, joka vastaa ylioppilastutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lautakunnasta ja sen tehtävistä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

1 b §

Ylioppilastutkinnon kokeet

Ylioppilastutkintoon sisältyy äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraissa kielissä, matematiikassa sekä luonnontieteellisissä ja humanistis-yhteiskunnallisissa oppiaineissa (*reaaliaineet*) järjestettäviä kokeita.

Tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toisessa kotimaisessa kielessä, yhdessä vieraassa kielessä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettävä koe (*pakolliset kokeet*). Pakollisten kokeiden lisäksi kokelas voi suorittaa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen.

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet ovat kirjallisia tai sähköisiä. Niihin voi kuulua suullisia tehtäviä.

Ylioppilastutkinnon kokeista ja kokeiden laatimisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ylioppilastutkintolautakunta määrää ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden sisälöstä ja koejärjestelyistä.

2 §

Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet, kahden eri tason mukaiset kokeet ja vieraiden kielten kokeet

Ylioppilastutkintolautakunta määrää, missä vieraissa kielissä kokeet järjestetään ja missä kielissä järjestetään kahden eri tason mukaiset kokeet.

3 §

Kokeiden järjestäminen

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavissa oppilaitoksissa samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet myös koulutuksen järjestäjän lukiossa aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii tutkintoon sisältyvän kokeen tai täydentää tutkintoaan, sekä henkilölle, joka **on aiemmin opiskellut koulutuksen järjestäjän lukiossa ja** suorittaa erillisen kokeen. Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet tulee toimintaedellytysten salliessa järjestää myös muille henkilöille. Mikäli koulutuksen järjestäjä, jonka lukiossa henkilö on suorittanut ylioppilastutkinnon, ei enää järjestä lukiokoulutusta, on henkilöllä oikeus suorittaa koe asuinpaikkaansa lähinnä olevassa lukiossa.

Tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

4 §

Edellytykset osallistua kokeisiin

Ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistuminen edellyttää, että lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava on ennen kokeeseen osallistumistaan opiskellut lukiolain 11 §:ssä tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt pakolliset opinnot oppiaineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu. Reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole pakollisia opintoja, lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua opiskeltuaan neljä opintopistettä oppiaineen opintoja. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia opintoja, lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kuusi opintopistettä oppiaineen opintoja.

Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että kokelas täyttää kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset.

Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi erityisestä syystä osallistua myös lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava, joka ei ole opiskellut 1 momentissa tarkoitettuja opintoja, mutta jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen.

4 a §

Muun henkilön kuin lukiokoulutuksen opiskelijan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Muu henkilö kuin lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut:

- 1) lukiokoulutuksen oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen koulutuksen;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon;
- 3) muun kuin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä 1 b §:ssä tarkoitetun lautakunnan määräämät lisäopinnot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaisessa perustutkintokoulutuksessa. Opiskelija voi osallistua tutkintoon aikaisintaan suoritettuaan vähintään 90 osaamispistettä vastaavan osaamisen.

6 §

Ylioppilastutkinnon suorittaminen

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi, kun kokelas on suorittanut hyväksytysti pakolliset kokeet sekä lukiokoulutuksen oppimäärän tai 4 a §:ssä tarkoitetun muun tutkinnon tai koulutuksen. Tutkinto tulee suoritetuksi pakollisessa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos arvosana ei ylioppilastutkintolautakunnan määräysten mukaan estä tutkintotodistuksen antamista eikä kokelas ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

6 a §

Kokeiden uusiminen

Hyväksytyn kokeen saa uusia rajoituksetta.

Tutkinnon suorittamisen aikana kokelaalla on oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa. Tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätyn kokeen rajoituksetta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin kokeen uusimiseen liittyvistä menettelyistä.

8 §

Koesuoritusten arvostelu

Ylioppilastutkinnon kokeista annetaan erilliset arvosanat, joista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kokeesta voidaan ylioppilastutkintolautakunnan päätöksen mukaan antaa myös arvosanaa yksityiskohtaisempi arvostelu. Ylioppilastutkintolautakunta määrää kokeiden arvostelussa noudatettavista periaatteista.

12 §

Tutkintotodistus ja kokeiden suorittamisesta annettavat todistukset

Ylioppilastutkintotodistus annetaan kokelaalle, joka on 6 ja 7 §:ssä säädetyllä tavalla suorittanut tutkinnon.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään ylioppilastutkintotodistukseen merkittävistä arvosoista, tutkintotodistuksen päiväämisestä sekä muista todistuksista, joita ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden suorittamisesta annetaan.

Todistuksen antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädetyt maksut on suoritettu.

12 a §

Ylioppilastutkinnosta perittävät maksut

Ylioppilastutkinnosta ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistumisesta voidaan periä maksuja. Ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistumisesta perittävistä maksuista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella sen mukaan kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittaviin kokelaisiin, jotka on otettu suorittamaan oppimäärää kumotun lukiolain (629/1998) mukaisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

jen opetussuunnitelmien mukaisesti, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä kokeisiin osallistumisen edellytyksistä.

Tämän lain 6 a §:ää sovelletaan ennen lain voimaantuloa ilmoitauduttaessa syksyllä 2019 järjestettäviin ylioppilastutkinnon kokeisiin.

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 8 §:n 1 momentti ja 24 §:n 10 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1410/2014, 8 §:n 1 momentti laissa 532/2017 ja 24 §:n 10 momentti laissa 1486/2016, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

1) lukiolaissa (/);

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 57,30 prosenttia ja maa-hanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukiolaissa tarkoitettua koulutuksesta aiheutuneisiin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin lisätään 380 000 euroa vuonna 2019, 6 492 000 euroa vuonna 2020, 9 742 000 euroa vuonna 2021, 13 892 000 euroa vuonna 2022, 7 780 000 euroa vuonna 2023 ja 4 530 000 euroa vuonna 2024.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 8 §:n 1 momentissa säädettyä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2022 myönnettävään lukiokoulutuksen rahoitukseen. Kunnan omarahoitusosuus on 58,07 prosenttia määrättäessä varainhoitovuoden 2019 rahoitusta, 58,04 prosenttia määrättäessä varainhoitovuoden 2020 rahoitusta ja 57,73 prosenttia määrättäessä varainhoitovuoden 2021 rahoitusta.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ylioppilastutkinnon kokeiden rajoituksettomien uusimisien vaikutuksia.

Helsingissä 1.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sari Multala kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa ps (osin)
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä sin (osin)
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk (osin)
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Jani Toivola vihr

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

jäsen Pilvi Torsti sd
jäsen Raija Vahasalo kok
varajäsen Timo Heinonen kok
varajäsen Eeva-Maria Maijala kesk
varajäsen Mirja Vehkaperä kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp Vastalause 1

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esitys uudeksi lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta on monelta osin tarpeellinen ja perusteltu kokonaisuus. Esityksen tavoitteena on muun muassa lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa ja sen tuottamaa jatko-opintokelpoisuutta sekä sujuvoittaa siirtymistä korkea-asteelle ja edistää lukiolaisten hyvinvointia. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kannattaa näitä tavoitteita. Lakiehdotuksiin sisältyy kuitenkin myös muutamia jatkotarkastelua vaativia käytännön näkökulmia.

Hallituksen esityksessä lukiokoulutuksen järjestäjiä veloitetaan tarjoamaan urasuunnitteluun ja opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta lukion suorittaneille mutta ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneille henkilöille. Samoin ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa on tarjottava lukion keskeyttäneille opiskelijoille. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää opinto-ohjaukseen panostamista myönteisenä suuntauksena, mutta vaatii, että koulutuksenjärjestäjille myönnetään riittävät resurssit lakimuutosten realistiseen toteuttamiseen.

Lakiehdotukseen sisältyvä lukiokoulutuksen järjestäjän velvollisuus toimia yhteistyössä muun koulutuksen järjestäjien kanssa on kannatettava ja lisää lukio-opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksia. Korkeakoulu yhteistyön ohella myös valiokunnan mietinnössään korostama vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö vahvistaa oppilaitosten kykyä tarjota monipuolista koulutusta kaikkialla Suomessa lukion sijainnista tai koosta riippumatta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että pienten lukioiden toimintaedellytysten turvaamiseen tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota. Pienten lukioiden toiminta on erittäin tärkeää alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Opiskelu pienessä lukiossa voi myös lisätä opiskelijoiden yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä sekä parantaa turvallisuuden tunnetta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä haluaa kiinnittää huomiota siihen, että lukioissa ilmeneviin kiusaamistapauksiin on puututtava ajoissa ja nykyistä tehokkaammin. Lukion rehtorin ja opettajien tulisi olla veloitettuja puuttamaan koulussa tai koulumatkalla tapahtuvaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään sekä ilmoittaa tästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alakäisen opiskelijan huoltajalle. Tätä näkökulmaa ei hallituksen esityksessä ole riittävässä määrin huomioitu.

Ylioppilastutkinnon järjestämistä koskevan lakiehdotuksen toteutuessa opiskelija voisi uusia ylioppilaskokeita aiempaa useammin. Tutkinnon suorittanut henkilö voisi uusia hyväksytyjä ja hylättyjä kokeita rajoituksetta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että ylioppilastutkinnon arvosanoja voisi korottaa rajattomasti. (ks. vastaavista johtopäätöksistä: *Gaudeamus Igitur* — ylioppilastutkinnon kehittäminen, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:16.)

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp
Vastalause 1

Lakiesitykseen sisältyvä rajaton uusimismahdollisuus aiheuttaisi lukioille taloudellisia sekä tiloihin ja välineisiin liittyviä ongelmia. Lisääntyneestä kirjoittajamäärästä syntyisi todennäköisesti lukioille ennakoimattomia kustannuksia.

Asiantuntijalausuntojen mukaan vain noin 5 prosenttia hyväksytyyn kokeen uusijoista onnistuu arvosanansa korottamisessa. Uusimiskertojen rajoittamattomuus ei myöskään palvelisi tärkeää tavoitetta lukiosta jatko-opintoihin siirtymisen nopeutumisesta. On varmistettava, että mahdollisuus hakeutua jatko-opintoihin pääsykokeiden kautta säilyy merkittävänä korkeakoulujen sisään-pääsyväylänä. Pääsykokeilla on edelleen oma tehtävänsä niin alalle soveltuvuuden kuin motivaation mittaajana.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa lopuksi, että vaikka kirjoitusten muuttuminen osin sähköiseksi on kannatettavaa, ei kokeessa menestymisen kannalta voida sulkea kokonaan pois työvälineiden hallinnan ja toimivuuden merkitystä. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että asiaosaaminen voidaan jatkossakin osoittaa kokeen suoritustavasta riippumatta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 40 § ja 2. lakiehdotuksen 6 a § muutettuina. (***Vastalauseen muutosehdotukset***)

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

40 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

(1—6 mom. kuten SiVM)

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ryhtyä toimiin tietoonsa tulleen koulussa tai koulumatkalla tapahtuneen kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän lopettamiseksi sekä ilmoittaa tästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (Uusi)

2. lakiehdotus

**Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp
Vastalause 1**

6 a §

Kokeiden uusiminen

Hyväksytyt kokeet saa uusia **kaksi kertaa**.

Tutkinnon suorittamisen aikana kokelaalla on oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa. Tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätyn kokeen **kolme kertaa**.

(3 mom. kuten SiVM)

Helsingissä 1.6.2018

Ritva Elomaa ps
Sami Savio ps

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp
Vastalause 2

VASTALAUSE 2

Perustelut

Laaja-alainen sivistys ja koulutuksen tasa-arvo ovat keskeisiä koulutuspolitiikan tavoitteita. Lukion tehtävänä on antaa hyvä yleissivistys, kehittää ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta sekä vahvistaa kriittistä ja loogista ajattelua. Kansainvälistyvässä maailmassa monipuolinen kielitaito on erityisen arvokas.

Lukiossa ei pidä pakottaa opiskelijoita ennenaikaisiin, tärkeitä sisältöjä poissulkeviin valintoihin. Tarvitaan myös kriittisen ajattelun vahvistamista, uudenlaista oppimista, yhteisöllisyyttä sekä tiiviimpää vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Laajana yhteiskunnallisena tavoitteena on tunnustettava tarve varmistaa nykyistä paremmin, että nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon. Lukiolaki kuuluu toisen asteen kokonaisuuteen yhdessä ammatillisen koulutuksen kanssa. Haluamme lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön tiivistämistä hallinnollisella, opetuksellisella ja tutkintojen suorittamisen tasoilla. Yhtenäisellä toisella asteella nykyinen ylioppilastutkinto, ammatilliset tutkinnot ja useamman tutkinnon suorittaminen niin sanottuina yhdistelmäopintoina säilyvät.

Elämänkatsomustiedon opiskelu

Perusopetuslain ja lukiolain mukaan elämänkatsomustiedon opiskelu ei ole tällä hetkellä mahdollista edes huoltajan pyynnöstä, jos nuori kuuluu uskonnolliseen yhdyskuntaan, jonka mukaista uskonnonopetusta järjestetään. Esimerkiksi lapsiasiavaltuutettu on kertomuksessaan eduskunnalle tänä vuonna todennut, että tämä sääntely on yhdenvertaisuutta loukkaavaa ja lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artiklan vastainen. Artiklan mukaan lasta ei saa asettaa erilaiseen asemaan hänen tai hänen vanhempiensa tai muun huoltajan uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin perustuen. Yhdenvertaisuutta loukkaa ennen kaikkea se, että osalla uskontokuntiin kuuluvista ei ole oikeutta missään tilanteessa opiskella elämänkatsomustietoa, mutta osalla oikeus on.

Lukiodiplomi

Taito- ja taideaineilla on merkittävä rooli lukion yleissivistävän tehtävän kannalta, ja ne onkin nähtävä yhdenvertaisina ylioppilastutkintoon sisältyvien aineiden kanssa. Opetushallituksen kehittämä lukiodiplomi tarjoaa lukioiden opiskelijoille mahdollisuuden antaa erityinen näyttö osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan taito- ja taideaineissa. Diplomin suorittamisen mahdollistaminen on kuitenkin ollut lukioille vapaaehtoista, mikä on opiskelijoiden yhdenvertaisten mahdollisuuksien kannalta ongelmallista. Turvaamalla yhtäläiset mahdollisuudet kaikille opiskelijoille lukioista riippumatta vahvistetaan lukiokoulutuksen yleissivistävän tehtävän toteutumista koko maassa ja tasoitetaan opiskelijoiden taustoista riippuvia eroja taito- ja taideaineiden opiskelussa.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp
Vastalause 2

Opinto-ohjaus

Koska opinto-ohjauksen mitoituksista puuttuvat tällä hetkellä sitovat normit, opiskelijat ovat keskenään hyvin eriarvoisessa asemassa, sillä eri oppilaitokset panostavat opinto-ohjaukseen hyvin eri tavoin. Opinto-ohjauksen riittämättömät resurssit turhauttavat sekä opinto-ohjaajia että opiskelijoita.

Lukio-opiskelijat kaipaavat eniten henkilökohtaista opinto-ohjausta, mitä ei pystytä suuressa osassa lukioita tällä hetkellä riittävästi antamaan. Sitovat normit ohjattavien ja opinto-ohjaajien suhdeluvusta auttaisivat opinto-ohjausta täyttämään sille kohdennetut odotukset esimerkiksi nuorten koulutuspolun tukemisessa, syrjäytymisen estämisessä sekä opinto-ohjauksen sukupuolensensitiivisyyden lisäämisessä.

Lukiolakiesitykseen sisältyvä ohjausveloitteen ulottaminen opintojen päättymisen jälkeiseen aikaan on hyvä esitys, sillä se helpottaa monille opiskelijoille haastavaa nivelvaihetta. Toisen asteen opiskelijoiden yhdenvertaisten oikeuksien kannalta on kuitenkin ongelmallista, että uudessa laissa ammatillisesta koulutuksesta ei ole säädetty samanlaista ohjausveloitetta oppilaitoksille tilanteessa, jossa opiskelija valmistuu ammatilliseen tutkintoon. Toista astetta uudistettaessa on varmistettava yhdenvertaiset oikeudet sekä lukiokoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 2 ja 11 § muutettuina. (***Vastalauseen muutosehdotukset***)

ja että hyväksytään viisi lausumaa.

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

2 §

Lukiokoulutuksen tarkoitus

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa **lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa ja** korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa.

(2 mom. kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp
Vastalause 2

11 §

Oppimäärän sisältö

(1—4 mom. kuten SiVM)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä voi sisältää myös **ammattillisia opintoja ja** muita kuin valtioneuvoston asetuksella säädettyjä lukion tehtävään soveltuvia opintoja sen mukaan kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään. Opinnot ovat opiskelijalle valinnaisia.

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että elämäkatsomustieto (ET) avataan kaikille valittavissa olevaksi katsomusaineeksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että mahdollisuus suorittaa lukiodiplomeja kirjataan lukiolakiin ja lukioasetukseen koulutuksen järjestäjää velvoittavana.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että lukioiden opinto-ohjauksen laatu ja saatavuus turvataan säätämällä asetuksella enimmäisohjattavien määrä 200 opiskelijaan opinto-ohjaajaa kohden.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että laissa ammatillisesta koulutuksesta säädetään, koulutusten erilaisuus huomioon ottaen, lukiolakiesityksen tapaan ohjausvelvoite oppilaitoksille tilanteessa, jossa opiskelija valmistuu ammatilliseen tutkintoon.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että peräkkäin tehtyjen ammatillisen koulutuksen reformin ja lukiolain uudistuksen jälkeen hallitus huolehtii toisen asteen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä, jotta laajasti tunnistettu yhteiskunnallinen tavoite siitä, että nuoret suorittaisivat toisen asteen tutkinnon, toteutuisi nykyistä paremmin.*

Helsingissä 1.6.2018

Pilvi Torsti sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Jukka Gustafsson sd
Li Andersson vas
Jani Toivola vihr